

Sygn. akt III AUa 333/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski

Sędziowie: SA Iwona Szybka

SA Karol Kotyński (spr.)

Protokolant: sek. sądowy B. K.

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 stycznia 2020 r. w Ł.

sprawy S. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.

o podjęcie wypłaty emerytury

na skutek apelacji S. L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 27 stycznia 2016 r. sygn. akt VI U 498/15

1. **zmienia zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Płocku oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. z dnia 21 kwietnia 2015 roku znak (...) w ten sposób, że przyznaje S. L. prawo do wypłaty świadczenia i zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. na rzecz S. L. kwotę 468 (czteryście sześćdziesiąt osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;**

2. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. na rzecz S. L. kwotę 720 (siedemset dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego oraz kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Sygn. akt III AUa 333/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 17 marca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. przyznał S. L. prawo do emerytury od 1 lutego 2015 r., to jest od miesiąca zgłoszenia wniosku, z jednoczesnym zawieszeniem wypłaty świadczenia z uwagi na bieg prawa do więcej niż jednego świadczenia. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że może być wypłacane tylko jedno – wyższe lub wybrane przez wnioskodawcę świadczenie.

Z odwołaniem wystąpił ubezpieczony, który zaskarżył decyzję w zakresie zawieszenia wypłaty świadczenia zarzucając naruszenie art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Odwołujący się wniósł o zmianę decyzji poprzez uchylenie zawieszenia wypłaty świadczenia, a także o zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi, pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania podnosząc, że w przedmiotowej sytuacji nie zachodzą okoliczności wskazane w art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. Przepis ten dotyczy bowiem emerytury żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po dniu 1 stycznia 1999 r., a ubezpieczony zakończył służbę wojskową 8 stycznia 1990 r.

Decyzją z 21 kwietnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. uchylił decyzję z dnia 17 marca 2015 r. i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od 8 lutego 2015 r., z jednoczesnym zawieszeniem wypłaty świadczenia z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia.

Z odwołaniem od tej decyzji wystąpił ubezpieczony, który zaskarżył decyzję w zakresie zawieszenia wypłaty świadczenia podtrzymując stanowisko wyrażone w odwołaniu od decyzji z dnia 17 marca 2015 r.

W odpowiedzi, pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania wskazując, że decyzją z dnia 21 kwietnia 2015 r. określono prawidłowo datę nabycia prawa do emerytury, tj od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Po połączeniu obu spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia, wyrokiem z dnia 27 stycznia 2016 r. w sprawie sygn. akt VI U 498/15, Sąd Okręgowy w Płocku oddalił odwołania.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne.

S. L., urodzony (...), pełnił służbę w Wojsku Polskim od 26 października 1967 r. do 8 stycznia 1990 r. Decyzją z dnia 14 września 1990 r. Wojskowe Biuro Emerytalne w W. przyznało S. L. prawo do emerytury wojskowej. Do wysługi emerytalnej zaliczono zatrudnienie od 3 marca 1967 r. do 14 października 1967 r. w (...) Zakładach (...) w wymiarze 7 miesięcy i 12 dni oraz służbę wojskową od 26 października 1967 r. do 9 stycznia 1990 r. w wymiarze 22 lata, 2 miesiące i 14 dni - łącznie 22 lata, 9 miesięcy i 26 dni. Emerytura wyniosła 64 % podstawy wymiaru.

Decyzją z dnia 22 października 1990 r., znak RI – (...) Wojskowe Biuro Emerytalne w W. przyznało ubezpieczonemu prawo do wojskowej renty inwalidzkiej dla inwalidy III grupy w wymiarze 65 % podstawy wymiaru. Wobec osiągnięcia 22 lat wysługi emerytalnej z tytułu służby wojskowej, rentę zwiększono o 16 % podstawy wymiaru.

W dniu 11 stycznia 2001 r. odwołujący się złożył do Wojskowego Biura Emerytalnego wnioski o doliczenie do wysługi emerytalnej stażu pracy od 6 września 1991 r. w (...) S.A. Decyzją z 13 kwietnia 2001 r. Wojskowe Biuro Emerytalne doliczyło do wysługi emerytalnej okresy zatrudnienia ubezpieczonego po zwolnieniu ze służby wojskowej w wymiarze 9 lat, 2 miesiące, 25 dni. Po doliczeniu tych okresów na dzień 1 stycznia 2001 r. wysługa emerytalna wyniosła 32 lata, 20 dni, co stanowi 72,72 % podstawy wymiaru emerytury bez uwzględnienia zwiększenia z tytułu inwalidztwa. Zmiana wysługi emerytalnej pozostała bez wpływu na wysokość pobieranej emerytury, ponieważ w procentowym wymiarze wysokości emerytury ubezpieczony miał uwzględnione zwiększenie z tytułu inwalidztwa, a maksymalna wysokość emerytury zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2225 ze zm.; dalej jako ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych) nie może przekraczać 75 % podstawy wymiaru. Decyzją z dnia 18 lutego 2002 r. o zmianie wysługi emerytalnej doliczono ubezpieczonemu kolejne okresy zatrudnienia po zwolnieniu ze służby wojskowej od 1 stycznia 2001 r. do 31 grudnia 2001 r., na skutek czego jego wysługa emerytalna wynosiła 33 lata i 11 dni, co pozostało bez wpływu na wysokość pobieranej emerytury. Kolejnymi decyzjami doliczano staż pracy od 1 stycznia 2002 r. do 30 czerwca 2002 r., od 1 lipca 2002 r. do 30 września 2002 r., od 1 października 2002 r. do 31 grudnia 2002 r.

W trakcie pobierania wojskowego świadczenia emerytalnego ubezpieczony był zatrudniony w (...) w S. w okresie od 1 czerwca 1990 r. do 30 kwietnia 1991 r. jako agent oraz w (...) :”W. – O.” S.A. w okresie od 6 września 1991 r. do 31 grudnia 2014 r.

W dniu 25 lutego 2015 r. ubezpieczony złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę.

W dniu 17 marca 2015 r. i 21 kwietnia 2015 r. organ rentowy wydał zaskarżone decyzje przyznające wnioskodawcy prawo do emerytury i jednocześnie zawieszające wypłatę świadczenia z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia.

Tak ustalony stan faktyczny sprawy przyjęty został na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS, aktach emerytalnych MON oraz aktach sprawy, którym Sąd w całości dał wiarę.

Uznając odwołania za bezzasadne Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę rozstrzygnięcia stanowią przepisy art. 2, art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U z 2018 r. poz. 1076; dalej jako ustawa emerytalna) oraz art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. Zdaniem Sądu, zarówno art. 95 ustawy emerytalnej, jak i analogiczny art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych wskazują, że ubezpieczony uprawniony do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie może jednocześnie pobierać emerytury wojskowej, mimo że spełnił warunki do jej nabycia. W razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie emerytalnej z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin stosuje się - wynikającą z art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej - zasadę wypłaty jednego świadczenia, a zatem wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Z kolei art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej określa wyjątki od tej zasady. Jeden z wyjątków odnosi się do przypadku obliczenia emerytury wojskowej na podstawie art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych (dla żołnierza, który został powołany do służby zawodowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r.), a od dnia 1 stycznia 2013 r. - również na podstawie art. 18e tej ustawy (dla żołnierza powołanego do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2012 r.). Według Sądu Okręgowego, emerytura wojskowa obliczona według zasad określonych w art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych dotyczy wyłącznie żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., a więc nie odnosi się do ubezpieczonego. W tej sytuacji ubezpieczonemu przysługuje wypłata tylko jednego z tych świadczeń - wyższego lub przez niego wybranego. Sąd Okręgowy podkreślił, że zasada wypłacania tylko jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego (art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej) stanowi wyraz obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady solidarności ryzyka i nie jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości.

Z apelacją od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 27 stycznia 2016 r. wystąpił S. L., reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika procesowego. Zaskarżając wyrok w całości apelujący zarzucił rozstrzygnięciu:

1. naruszenie art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) w związku z art. 15a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz.330) poprzez uznanie, iż przepisów powyższych ustaw nie stosuje się do wnioskodawcy, ponieważ został on powołany do zawodowej służby wojskowej z dniem 1 stycznia 1999 r. w sytuacji, gdy przepis art. 95 ust. 2 ustawy stanowi, iż zasada wypłaty jednego świadczenia nie obowiązuje w przypadku, gdy wojskowe świadczenie emerytalne zostało obliczone według zasad określonych w art. 15a ustawy o emeryturach wojskowych, a nie że zostało przyznane na podstawie art. 15a ustawy o emeryturach wojskowych;

2. naruszenie konstytucyjnej zasady równości określonej w art. 32 Konstytucji RP poprzez taką interpretację przepisu art. 95 ust. 2 ustawy w związku z art. 15a ustawy o emeryturach wojskowych, która pozwala wypłacać dwa świadczenia jedynie niektórym osobom w ramach jednej grupy emerytalnej, w niniejszym przypadku jedynie niektórym emerytom wojskowym.

W granicach tak określonych zarzutów apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w drodze zmiany zaskarżonych decyzji poprzez uchylenie zawieszenia wypłaty świadczeń.

Wyrokiem z dnia 8 marca 2017 r. w sprawie sygn. akt III AUa 471/16 Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku.

Dokonując takiego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktycznego oraz przyjął trafną ocenę zebranego materiału dowodowego, a zaskarżony przez ubezpieczonego wyrok odpowiada prawu. Za bezsporne Sąd drugiej instancji uznał okoliczności faktyczne, a w tym poszczególne okresy zatrudnienia ubezpieczonego i odprowadzania z tego tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, jego uprawnienie do otrzymania emerytury z ubezpieczenia społecznego, jak również czasookres służby wojskowej i uprawnienie do otrzymania emerytury wojskowej. Przedmiot sporu stanowiła natomiast wykładnia przepisów prawa materialnego i w tym zakresie Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że zasada wypłacania tylko jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego (art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej) stanowi wyraz obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady solidarności ryzyka i nie jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości (art. 32 Konstytucji RP). W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo wywiódł, że wyjątek z art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej dotyczy żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r.

Ze skargą kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 8 marca 2017 r. wystąpił ubezpieczony. Zaskarżając orzeczenie w całości skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie apelacji i zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Płocku przez zmianę decyzji organu rentowego i uchylenie zawieszenia wypłaty świadczeń, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za wszystkie instancje, w tym za postępowanie kasacyjne.

Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2019 r., w sprawie I UK 426/17, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy przyjął, że problem w niniejszej sprawie sprowadza się do interpretacji użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zwrotu „emerytura (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin” i rozstrzygnięcia, czy ma on znaczenie podmiotowe czy też przedmiotowe - ukierunkowane na sposób jej obliczenia. Artykuł 2 ustawy emerytalnej umożliwia emerytowanym żołnierzom zawodowym i funkcjonariuszom służb mundurowych nabycie prawa do emerytury z powszechnego systemu emerytalnego, po spełnieniu jego ustawowych przesłanek. W przypadku sprzężenia tego prawa nie tylko z wiekiem emerytalnym, ale także z posiadaniem wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych (przy emeryturze z systemu zdefiniowanego świadczenia), w stażu emerytalnym nie uwzględnia się okresów służby wojskowej oraz służby w formacjach „mundurowych”, jeżeli z tego tytułu ustalono prawo do świadczeń pieniężnych określonych w ustawach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych (art. 5 ust. 2a ustawy emerytalnej). Tak samo jest w przypadku emerytury z systemu zdefiniowanej składki przewidzianej dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. i niepowiązanej z posiadaniem wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych, gdyż o prawie do niej decyduje wyłącznie wiek emerytalny i zgromadzony kapitał składkowy pochodzący z „cywilnego” okresu ubezpieczenia (nie dotyczy to zwolnionych ze służby żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych, którzy nie mają ustalonego prawa do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób lub którzy prawo to utracili). Z uwagi na uwarunkowania wiekowe, żołnierzom, którzy zostali przyjęci do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., emerytura obliczana jest na podstawie kapitału składkowego. Z powyższych spostrzeżeń wynika, że niezależnie od daty przyjęcia do służby (i niezależnie od rodzaju emerytury) emeryt wojskowy nie może mieć uwzględnionego okresu służby wojskowej w emeryturze z powszechnego systemu emerytalnego. W tym zakresie sytuacja żołnierzy przyjętych do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. i przed tym dniem ukształtowana jest jednakowo.

Sąd Najwyższy zważył, że inaczej natomiast rzecz się przedstawia w aspekcie wpływu „cywilnych” okresów stażu emerytalnego na prawo i wysokość świadczeń wojskowych. Do wysługi emerytalnej żołnierza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., zalicza się (z urzędu) posiadane przed przyjęciem do służby okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu ustawy emerytalnej (art. 16 ust. 1 w związku z art. 15 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych). Okresy te uwzględnia się w ten sposób, że emerytura wojskowa wzrasta o 2,6 % podstawy

wymiaru za nie więcej niż 3 lata okresów składkowych poprzedzających służbę (a o 1,3 % za każdy następny rok i 0,7 % za każdy rok okresów nieskładkowych poprzedzających służbę). Tak ustalona emerytura podlega (na wiosek) zwiększeniu - w wyniku doliczenia okresów przypadających po zwolnieniu ze służby - o 1,3 % podstawy wymiaru za każdy rok zatrudnienia przed dniem 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy oraz za każdy rok okresów opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po dniu 31 grudnia 1998 r. lub za okres nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia - pod warunkiem, że emerytura ta wynosi mniej niż 75 % podstawy jej wymiaru i emeryt ukończył 50/55 lat życia albo stał się inwalidą (art. 14 ust. 1 - 4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych). Natomiast prawo i wysokość emerytury żołnierzy, którzy zostali przyjęci do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., uzależnia się wyłącznie od okresów służby wojskowej, co wynika z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. W konkluzji, żołnierz, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., może - w świadczeniu wojskowym - korzystać z „cywilnej” wysługi emerytalnej, natomiast przyjęty do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. nie ma takiego uprawnienia. Prima facie wskazana wyżej różnica (mniej korzystne zasady obliczania emerytury dla żołnierzy przyjętych do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r.) mogłaby uzasadniać taki kierunek interpretacji art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynikałoby, że o prawie do pobierania dwóch emerytur decyduje data przyjęcia do służby. Oznaczałoby to, że użyte w ust. 2. tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza emeryturę przyznaną na podstawie tych przepisów, a w konsekwencji, że prawo do pobierania dwóch emerytur mają wyłącznie żołnierze, którzy zostali przyjęci do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. Nie sprzeciwia się temu rozumowaniu zasada wzajemności składki i prawa do świadczenia, która w polskim systemie ubezpieczenia społecznego nigdy nie była pojmowana w sposób absolutny (por. np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 11 grudnia 2006 r., SK 15/06, OTK-A 2006 nr 11, poz. 170; 27 stycznia 2001 r., SK 41/07, OTK-A 2010 nr 1, poz. 5). Wynika to z ogólnej logiki systemu ubezpieczeń społecznych, kierującego się nie tylko zasadą wzajemności składki i świadczeń, ale również zasadą solidarności międzypokoleniowej (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 października 2005 r., P 13/04, OTK-A 2002 nr 1, poz. 2) czy szerzej: solidaryzmu społecznego (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 22 czerwca 1999 r. K 5/99, OTK 1990 nr 5, poz. 100 i 4 grudnia 2000 r., K 9/00, OTK 2000 nr 8, poz. 294) oraz powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń i określania ich wysokości (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 września 2005 r., P 17/04, OTK-A 2005 nr 8, poz. 90). W związku z tym brak prostej zależności między prawem do świadczeń i ich wysokością a okresem opłacania i rozmiarem składki nie zawsze oznacza niekonstytucyjność konkretnej regulacji (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 20 maja 2000 r., K 37/98, OTK 2000 nr 4, poz. 112 i z 11 grudnia 2006 r., SK 15/06, OTK-A 2006 nr 11, poz. 170). Skoro emeryt korzysta ze wzrostu emerytury wojskowej z tytułu „cywilnej” wysługi emerytalnej, to oznacza, że zostaje zachowana zasada wzajemności składki i świadczeń w rozumieniu funkcjonującym w polskim systemie ubezpieczenia społecznego nawet wtedy, gdy włożony wkład nie jest wprost proporcjonalny do korzyści, jaką przynosi zwiększenie emerytury. Dla porządku Sąd Najwyższy dodał, że do istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 Konstytucji RP) należy zapewnienie środków utrzymania w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego, a także w razie pozostawania bez pracy bez własnej woli (zob. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 19 grudnia 2012 r., K 9/12, OTK-A 2012 nr 11, poz. 136 czy wyrok z 3 marca 2015 r., K 39/13, OTK-A 2015 nr 3, poz. 27). Istotą prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego Trybunał zdefiniował jako obowiązek zagwarantowania minimum poziomu świadczeń osobom, które osiągnęły wiek emerytalny i zaprzestały w związku z tym aktywności zawodowej (por. wyrok z 7 lutego 2006 r., sygn. SK 45/04, OTK-A 2006 nr 2, poz. 15). Ustawodawca musi więc zadbać w pierwszej kolejności o to, aby świadczenia w ramach systemu zabezpieczenia społecznego zapewniały odpowiednie minimum środków utrzymania w sytuacjach określonych w Konstytucji osobom, które nie są w stanie utrzymywać się samodzielnie, temu zaś służy zapewnienie optymalnej alokacji ograniczonego zasobu środków finansowych na realizację celów systemu zabezpieczenia społecznego. Ten aspekt oznacza w ocenie Sądu Najwyższego, że ustawodawca nie ma konstytucyjnego obowiązku umożliwienia kumulacji świadczeń rentowych i emerytalnych z różnych tytułów (zob. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2006 r., K 23/03, OTK-A 2006 nr 1, poz. 8), tym bardziej w sytuacji, gdy pobieranie tylko jednego z nich pozwala nie tylko na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, ale ten standard

znacznie przewyższa. Sąd Najwyższy zważył jednakże, że nie wszyscy żołnierze, który pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., mogą faktycznie zrealizować uprawnienie do wykorzystania „cywilnej” wysługi emerytalnej. Wystarczy bowiem odpowiednio długa służba i wzrosty emerytury z tytułu szczególnych właściwości służby (art. 15 ust. 2 i 3) lub z tytułu inwalidztwa wojskowego (art. 15 ust. 4), aby - przy spłaszczeniu podstawy wymiaru emerytury wojskowej do maksymalnie 75 % (art. 18 ust. 1) - „cywilne” okresy ubezpieczenia w żaden sposób nie zwiększały świadczenia. W takim przypadku emeryt wojskowy, niezależnie od swojej woli, nie ma prawnej możliwości skonsumowania żadnego „cywilnego” okresu ubezpieczenia w wojskowej emeryturze. Podobnie rzecz się ma w przypadku tego rodzaju okresów poprzedzających służbę, krótszych niż rok (art. 15 ust. 1 pkt 2-4). W opisanych uwarunkowaniach Sąd Najwyższy uznał, że emeryt wojskowy pozostaje w sytuacji identycznej jak żołnierz, który rozpoczął służbę po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. – jego emerytura jest obliczana wyłącznie w oparciu o wojskowy staż emerytalny. Z konstytucyjnej zasady równości wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji wynika natomiast nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Zasada równości zakłada jednocześnie różne traktowanie podmiotów różnych, tj. podmiotów, które nie posiadają wspólnej cechy istotnej. Równość wobec prawa to także zasadność wyboru takiego, a nie innego kryterium zróżnicowania, które jednakże musi pozostawać w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji, wagą interesu, któremu zróżnicowanie ma służyć i w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostają naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania oraz z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego: z 6 maja 1998 r., K 37/97, OTK 1998 nr 3, poz. 33, por. też orzeczenia z 3 września 1996 r., K 10/96, OTK 1996 nr 4, poz. 33 i z 16 grudnia 1996 r., U 1/96, OTK 1996 nr 6, poz. 55 oraz wyroki: z 24 października 2001 r., SK 22/01, OTK 2001 nr 7, poz. 216; z 2 kwietnia 2003 r., K 13/02, OTK-A 2003 nr 4, poz. 28, z 3 marca 2004 r., K 29/03, OTK-A 2004 nr 3, poz. 17). Kryterium, które niewątpliwie zadecydowało o uprzywilejowaniu (pobieraniem dwóch świadczeń) żołnierzy, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., to brak możliwości uwzględniania w wojskowej emeryturze jakiegokolwiek okresu „cywilnego” stażu emerytalnego. Kryterium to jednocześnie określa krąg podmiotów charakteryzujących się tą samą istotną cechą relevantną. Do tej grupy należą emeryci wojskowi, których wypracowane okresy składkowe i nieskładkowe nie miały żadnego wpływu na wysokość emerytury wojskowej, do nich zaś należą wszyscy żołnierze, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz niektórzy żołnierze, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. W związku z powyższym Sąd Najwyższy uznał za właściwy taki kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynika, że użyte w ust. 2. tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Zatem o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego. Przy czym ten „brak możliwości” nie występuje wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75 %. Wspólnym bowiem mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa niepozwalające na wykorzystanie stażu „cywilnego” w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego. W rezultacie za uzasadniony, uznał Sąd Najwyższy zarzut naruszenia art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy. Sąd Najwyższy przyjął, iż skarżący nie miał możliwości włączenia okresów „cywilnego” stażu emerytalnego do algorytmu obliczenia wysokości emerytury wojskowej, jednakże uznał, że ta okoliczność wymaga kategoriycznych ustaleń faktycznych, po umożliwieniu stronie przeciwnej wykorzystania instrumentów procesowych związanych z ustalaniem faktów, które okazały się istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (co nie jest możliwe przed Sądem Najwyższym). To zaś uzasadniało wydanie wyroku kasatoryjnego, a nie reformatoryjnego, o co wnioskował skarżący.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje.

Apelacja jest uzasadniona i jako taka podlega uwzględnieniu w zakresie zgłoszonego przez stronę wniosku instancyjnego.

Czyniąc - zgodnie z zawartym w uzasadnieniu powyższego wyroku wskazaniem Sądu Najwyższego - ustalenia faktyczne Sąd Apelacyjny przyjął za Sądem pierwszej instancji, że decyzją z dnia 14 września 1990 r. Wojskowe Biuro Emerytalne w W. przyznało S. L. prawo do emerytury wojskowej. Do wysługi emerytalnej zaliczono zatrudnienie od 3 marca 1967 r. do 14 października 1967 r. w (...) Zakładach (...) w wymiarze 7 miesięcy i 12 dni oraz służbę wojskową od 26 października 1967 r. do 9 stycznia 1990 r. w wymiarze 22 lata, 2 miesiące i 14 dni - łącznie 22 lata, 9 miesięcy i 26 dni. Emerytura wyniosła 64 % podstawy wymiaru (decyzja z dn. 14.09.1990 r. -k.18 akt emeryt. MON). Decyzją z dnia 22 października 1990 r., znak RI - (...) Wojskowe Biuro Emerytalne w W. przyznało ubezpieczonemu prawo do wojskowej renty inwalidzkiej dla inwalidy III grupy w wymiarze 65 % podstawy wymiaru. Wobec osiągnięcia 22 lat wysługi emerytalnej z tytułu służby wojskowej, rentę zwiększono o 16 % podstawy wymiaru (decyzja z dn. 22.10.1990 r. -k.23 akt emeryt. MON).

Ponadto, Sąd Apelacyjny ustalił, że decyzją z dnia 20 kwietnia 1994 r. Wojskowe Biuro Emerytalne w W. określiło wysokość świadczenia S. L. przyjmując, że procentowy wymiar emerytury przy zachowaniu zasady nieprzekraczania 75% podstawy wymiaru, wynosi 75% tej podstawy. Na powyższy wymiar świadczenia składa się:

- 60,80 % z tytułu 23 lat wysługi emerytalnej ustalonej w dotychczasowych decyzjach oraz;

- 15,00 % zwiększenia z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą wojskową (decyzja z dn. 20.04.1994 r. -k.38 akt MON).

Na wniosek S. L., decyzją z dnia 13 kwietnia 2001 r. wojskowy organ rentowy doliczył do posiadanej dotychczas przez ubezpieczonego wysługi emerytalnej okresy zatrudnienia po zwolnieniu ze służby wojskowej w wymiarze 9 lat 2 miesięcy 25 dni. Po doliczeniu tych okresów, na dzień 1 stycznia 2001 r. wysługa emerytalna wyniosła 32 lata 0 miesięcy 20 dni, co stanowiło 72,72 % podstawy wymiaru emerytury (bez uwzględnienia zwiększenia z tytułu inwalidztwa). Jednocześnie stwierdzono, że zmiana wysługi emerytalnej pozostaje bez wpływu na wysokość pobieranej emerytury ponieważ w procentowym wymiarze wysokości emerytury jest uwzględnione zwiększenie z tytułu inwalidztwa, a maksymalna wysokość emerytury nie może przekraczać 75% podstawy wymiaru (decyzja z dn. 13.04.2001 r. -k.129 akt MON). Dalszymi decyzjami, to jest z dnia: 18 lutego 2002 r., 18 lipca 2002 r., 11 grudnia 2002 r. i 15 stycznia 2003 r. Wojskowe Biuro Emerytalne doliczało kolejne okresy zatrudnienia (ubezpieczenia) po zwolnieniu ze służby wojskowej stwierdzając w każdym wypadku, że zmiana wysługi emerytalnej pozostaje bez wpływu na wysokość pobieranej emerytury ponieważ w procentowym wymiarze wysokości emerytury jest uwzględnione zwiększenie z tytułu inwalidztwa, a maksymalna wysokość emerytury nie może przekraczać 75% podstawy wymiaru (decyzje -k.138, 147, 154 i 161).

Powyższych ustaleń Sąd Apelacyjny dokonał na podstawie wymienionych decyzji oraz po umożliwieniu pozwanemu organowi wykorzystania instrumentów procesowych związanych z ustalaniem faktów, które Sąd Najwyższy uznał za istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Podkreślić należy, że pomimo dwukrotnego wezwania przez Sąd do zajęcia stanowiska, czy ubezpieczony miał realną możliwość włączenia okresów „cywilnego” stażu ubezpieczeniowego do algorytmu obliczenia wysokości emerytury wojskowej, strona pozwana nie wypowiedziała się w tej kwestii.

W myśl przepisu art. 398⁽²⁰⁾ k.p.c. Sąd Apelacyjny związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Zasada ta obowiązuje nie tylko sąd, ale i strony, które nie mogą skutecznie oprzeć skargi kasacyjnej – od wyroku wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy – na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy.

W rozpoznawanej przez Sąd Apelacyjny ponownie sprawie spór sprowadzał się do interpretacji użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zwrotu „emerytura (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy

z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin” i rozstrzygnięcia, czy ma on znaczenie podmiotowe czy też przedmiotowe - ukierunkowane na sposób jej obliczenia.

Rozpoznając skargę kasacyjną Sąd Najwyższy uznał za właściwy taki kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynika, że użyte w ust. 2 tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. O wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje zatem data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego. Przy czym ten „brak możliwości” nie zachodzi wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75 %, lecz wówczas, gdy wynikające z przepisów prawa uwarunkowania nie pozwalają na wykorzystanie stażu „cywilnego” w emeryturze wojskowej.

W rezultacie tak obranej przez Sąd Najwyższy wykładni prawa, którą Sąd Apelacyjny jest związany, za uzasadniony należy uznać apelacyjny zarzut naruszenia art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy. Odwołujący się nie miał bowiem możliwości włączenia okresów „cywilnego” stażu emerytalnego do algorytmu obliczenia wysokości emerytury wojskowej. Zmiana wysługi emerytalnej, w konsekwencji doliczenia okresów zatrudnienia po zwolnieniu ze służby wojskowej w wymiarze 9 lat 2 miesięcy 25 dni do posiadanej dotychczas przez ubezpieczonego wysługi emerytalnej, doprowadziła do przyjęcia (na dzień 1 stycznia 2001 r.), że wysługa emerytalna wynosi 32 lata 0 miesięcy 20 dni, co stanowiło 72,72 % podstawy wymiaru emerytury (bez uwzględnienia zwiększenia z tytułu inwalidztwa). Jednakże zmiana wysługi emerytalnej pozostała bez wpływu na wysokość pobieranej emerytury, ponieważ w procentowym wymiarze wysokości emerytury było już uwzględnione zwiększenie z tytułu inwalidztwa (15 %), a maksymalna wysokość emerytury nie może - zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin - przekraczać 75 % podstawy wymiaru. Powyższe znajduje potwierdzenie w decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 13 kwietnia 2001 r. i późniejszych decyzjach tego organu, doliczających kolejne okresy zatrudnienia (ubezpieczenia), które z tej samej przyczyny również pozostały bez wpływu na wysokość pobieranej emerytury. Tym samym należało uznać, że S. L. ma prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Odpowiednio długa służba i wzrost emerytury z tytułu inwalidztwa wojskowego sprawiły, że - przy spłaszczeniu podstawy wymiaru emerytury wojskowej do maksymalnie 75 % - „cywilne” okresy ubezpieczenia w żaden sposób nie zwiększały świadczenia. W takim przypadku ubezpieczony, jako emeryt wojskowy, niezależnie od swojej woli, nie ma prawnej możliwości skonsumowania w emeryturze wojskowej żadnego „cywilnego” okresu ubezpieczenia.

Wobec powyższego i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję z dnia 21 kwietnia 2015 r. przyznając ubezpieczonemu prawo do wypłaty świadczenia określonego w tej decyzji oraz orzekając o obowiązku zwrotu kosztów procesu, który z uwagi na wynik sprawy spoczywa na stronie pozwanej (art. 98 § 1 k.p.c.). Wysokość kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 180 zł. została określona na podstawie przepisu § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz. 461 ze zm. Dz. U. z 2015 r. poz. 1079). Wysokość kosztów dojazdu pełnomocnika procesowego w kwocie 288 zł. została określona przy uwzględnieniu liczby przejechanych kilometrów (2x240 km = 480 km) oraz stawki 0,6 zł. za każdy przejechany kilometr.

O obowiązku zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804) przy jednoczesnym uwzględnieniu wartości opłaty podstawowej od apelacji w kwocie 30 zł. Wysokość kosztów dojazdu pełnomocnika procesowego w kwocie 450 zł. została określona przy uwzględnieniu liczby przejechanych kilometrów (3x250 km = 750 km) oraz stawki 0,60 zł. za każdy przejechany kilometr.

O obowiązku zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804) przy uwzględnieniu wartości opłaty podstawowej od skargi kasacyjnej w kwocie 30 zł.

Mając powyższe na uwadze orzeczono, jak w sentencji.